

Yaman Şipal, Ö. (2020). Hayat Boyu Öğrenme Kurumu Olan Halk Eğitimi Merkezi Öğretmen ve Usta Öğreticilerin Yetişkin Eğitimi Süreçlerinde Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED), *Cilt* (sayı), I-I.

Geliş Tarihi: 07.03.2021

Kabul Tarihi: 07.04.2021

HAYAT BOYU ÖĞRENME KURUMU OLAN HALK EĞİTİMİ MERKEZİ ÖĞRETMEN VE USTA ÖĞRETİCİLERİN YETİŞKİN EĞİTİMİ SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Özlem YAMAN ŞİPAL
ORCID ID:0000-0002-97 35-0298

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, "Hayat Boyu Öğrenme faaliyetlerinin düzenlendiği kurumlardan biri olan halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?" sorusunu incelemektir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen çalışma grubu, 2019-2020 eğitim öğretim yılı Batı Karadeniz Bölgesi A ili, B halk eğitimi merkezinde kursiyerler tarafından en çok tercih edilen ve ders yılı içinde süreklilik gösteren kurslarda öğretmen ve öğretici olarak görev yapan farklı branşlarda, kadrolu sekiz öğretmen, lisans mezunu altı usta öğretici, genel lise/meslek lisesi mezunu beş usta öğreticiden oluşmaktadır. Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniğinde görüşme formu yaklaşımı esas alınarak standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yöntemine uygun olarak yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemine göre analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi süreçlerinde, kursiyerler, eğitimciler (kendileri), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri, öğretim programları ilgili sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Öğretmen ve usta öğreticilerin bu sorunlara karşı çözüm önerileri görüşleri ise: kursiyerler, eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişimleri, yöneticiler, öğretim programları, kurumsal tanıtım, öğretme-öğrenme üretim ortamları, ders araç-gereçleri yönünde olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında öğretmen ve usta öğreticilere yetişkin eğitimcisi olmaları bakımından yetişkin eğitimi ile ilgili eğitimler verilmesi, öğretme-öğrenme üretim ortamlarının çağın gerektirdiği düzeyde yeniden yapılandırılması ve öğretim programlarının yetişkin eğitime göre tasarlanması, hayat boyu öğrenme hedeflerinin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Hayat boyu öğrenme, halk eğitimi, yetişkin eğitimi, öğretmen, usta öğretici.

THE PROBLEMS AND THE SOLUTION OFFERS EXPERIENCED BY THE TEACHERS AND THE QUALIFIED INSTRUCTORS OF LIFE-LONG LEARNING INSTITUTE PUBLIC EDUCATION CENTERS DURING ADULT EDUCATION

The main aim of this study is to analyze the question: "What are the problems and the solution offers experienced by the teachers and the qualified instructors of life-long learning institute, public education centers during adult education?" This study has been carried out by the method of case study which is among the works of qualitative research. The study group, which is determined by the variation sampling methods and convenience sampling methods among the methods of purposive samplings, consists of A city in East Black Sea Region during the time of 2019-2020 academic period and staffed seven teachers, bachelor six qualified instructors and high school and vocational high school graduate six qualified instructors who are responsible for the courses mostly favored by the trainees and continuous during the academic year in B public education center.

In the study, the interview form, which is formed by the semi-structured questions suitable for the standardized open-ended interview method, is used grounded on interview form approach in conference technique among the methods of qualitative data acquisition. Collected data is analyzed according to the method of descriptive analysis and content analysis method. As a result of the analysis, it is determined that the teachers and the instructors of the public education centers have problems about trainees, educators, teaching and learning environment, the course equipments and the curriculum during the academic year. Solution offers from the teachers and the instructors are stated about the improvement of learning and teaching environment and course equipments, personal developments of the teachers and the instructors and institutive promotion. Within the scope of the study, giving educations to the teachers and to the instructors about the adult education, reconstructing the teaching and learning environment according to the necessities of the time, designing the curriculum according to adults' learning progress are seen as a perfect solution for putting into practice the lifelong- learning aims.

Key Words: Life-long learning, public education, adult education, the teacher, the qualified instructor.

Düzce Halk Eğitimi Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu, El Sanatları Teknolojisi Alanı Öğretmeni, yamansipalozlem@gmail.com

1.PROBLEM DURUMU

Hayat boyu öğrenme kavramı çağın ihtiyaçları doğrultusunda, hızla gelişen ve değişen sosyal ve kültürel hayattaki değişimlere ayak uydurabilmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Gelişim ve değişimin ihtiyaçlarının süreklilik göstermesi eğitim ve öğretimi belirli yaş ve zaman aralıklarında gerçekleşen bir olgu olmaktan çıkartmaktadır. Hayat boyu öğrenme; kişisel, toplumsal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla örgün eğitimin dışında hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleridir. Ülkemizde milli eğitim bakanlığına bağlı hayat boyu öğrenme müdürlüğü adı altında hizmet veren halk eğitimi merkezleri yetişkinlerin öğrenme süreçlerinin devam etmesine katkı sağlayan yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin düzenlendiği yaygın eğitim kurumlarındandır. Yetişkin eğitimi hayat boyu öğrenmenin çok önemli bir bölümünü kapsar.

Günümüzde yetişkinlere yönelik gerçekleştirilen öğrenme etkinlikleri hızla artmaktadır. Bu bağlamda halk eğitimi merkezlerinde bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda mesleki ve teknik, genel kurs türlerinde kurslar açılarak yetişkin eğitimi faaliyetleri düzenlenir. Açılan kurs modüllerini başarıyla tamamlayan birçok kursiyer meslek sahibi olmakta ve ekonomiye katkı sağlamaktadır. Yetişkin eğitimde kalitenin, memnuniyetin ve katılımın artırılmasını sağlayacak en başat öğenin öğretmen ve usta öğreticilerin olması su götürmez bir gerçektir. Bu kapsamda yetişkin eğitiminde etkililiği ve verimliliği artırmaya yönelik olarak halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri süreçlerinde yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve bu doğrultuda çözüm önerilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Halk eğitimi merkezi öğretmenlerinin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
2. Halk eğitimi merkezi usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
3. Halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerine göre yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunların nedenleri nelerdir?
4. Halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerinin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunların mesleki motivasyonlarına etkileri nelerdir?
5. Halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

1.1. Araştırmanın Amacı

Günümüzde sosyal, kültürel ve ekonomik hayattaki hızla gelişen değişimlere uyum sağlayabilmek, kişilerin yaş ve eğitim seviyesine bakılmaksızın ancak hayat boyu öğrenme ile mümkündür.

Bireyler, örgün eğitimin yanı sıra içinde buldukları zamanın gerekliliğine göre yeni bilgiler öğrenmek var olan bilgi ve becerilerinin üzerine yenilerini ekleyerek yetkinliklerini geliştirmek kısacası kişisel amaçları hangi hedeflere doğru ise o amaçları gerçekleştirmek için öğrenmeye ihtiyaç duyarlar. Ülkemizde bireylerin bu anlamda eğitim- öğrenme ihtiyaçları hayat boyu öğrenme kurumları (halk eğitim merkezleri, olgunlaşma enstitüleri, açık öğretim okulları) tarafından karşılanır. Hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi hizmeti sunan bu kurumların eğitim-öğretim etkinliklerini uygulama, üretme ve sunma yükümlülüklerini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirmeleri gerek kurum ve paydaşları gerekse toplum açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırmanın amacı "Hayat Boyu Öğrenme faaliyetlerinin düzenlendiği kurumlardan biri olan halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?" sorusunu incelemektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Halk eğitimi merkezleri Hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin düzenlendiği en büyük sunuculardandır. Örgün eğitim de yetişkin eğitimi de bireylerin öğrenme yollarından sadece bir tanesidir. Örgün eğitim, hayat boyu eğitimin belirli bir diliminde yer aldığı halde, yetişkin eğitimi bireyin bütün hayatına yayılmıştır (Kurt, 2014). Yetişkin eğitiminde amaç belirli programlar dâhilinde toplumu ve bireyleri ekonomik, sosyal ve kişisel, yönlerden geliştirmektir (Vuranok, 2016).

Yetişkin eğitimi hizmetlerinin gerçekleşmesinde temel ve önemli unsurlardan biri de öğretmen ve usta öğreticilerdir. Ancak eğitimcilerin öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar öğretme etkinliklerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmelerini zorlaştırmaktadır. İlgili alanyazında bu sorunlar; yetişkin eğitimi sürecinde kurslar, kursiyerler ve eğitimcilere ilgili sorunlar başlığı altında toplanmıştır. Bu sorunlardan bazıları şu şekildedir; fiziki şartlar, araç-gereç eksikliği, ulaşım, tanıtım ve duyuru eksikliği, kursiyer devamsızlıkları, eğitim programları, eğitimci yeterliliklerinin istenen düzeyde olmaması, olarak yer almaktadır (Samancı ve Mazlumoğlu, 2019). Yazar ve Lala (2018)' nın çalışmasında kurs modül sürelerinin azlığı, usta öğretici bağlamında tatillerde kesilen sigorta, gereksiz evrak işleri, kurumda değer görmeme, özlük haklarının yetersiz oluşu, kendi alanında gelişim göstermeme ve kurslara yeterli öğrenci bulamama nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtilmiştir. Başka bir çalışmada ise genel olarak, fiziki şartların yetersizliği, usta öğreticilerin yetişkin eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, modül süre ve içerikleri, personel yetersizliği gibi sorunların altı çizilmiştir (Selçuk, 2017).

Öğretmen ve usta öğreticilerin eğitim faaliyetleri süreçlerindeki yaşadıkları bu sorunlar birçok yönden sistemin sağlıklı bir şekilde işletilerek istenilen nitelikte olmasının önüne engelleyici olarak geçebilir. Sorunların çözümlenmesi özel hedefler bağlamında eğitim-öğretimde verimliliği artırarak istenilen etkililiği oluşturmada bir katalizör olarak değerlendirilip, genel hedeflere ulaşma açısından düşünüldüğünde ise kişisel, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda daha nitelikli bireyler yetiştirilmesinin önünü açabileceği gerekçesiyle önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Bu araştırma ile halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ile ilgili düşünceleri gösterilecek aynı zamanda öğretmem ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara karşı kendilerinin ileri sürdükleri çözüm önerileri ortaya koyulacaktır.

Araştırmada sorunların çeşitli boyutlarıyla sunulması, öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi öğrenme - öğretme süreçlerindeki problemlerinin bütünsel olarak algılanıp resmedilmesi ve bir durum tespiti olarak konumlandırılmasını sağlayacaktır. Ayrıca kendi yapısı içinde sorunların oluşturduğu problemlere çözüm önerilerinin getirilmesi problemlerin daha hızlı çözümlenmesine katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

Yetişkin eğitimi faaliyetlerinde yaşanan sorunlar, nedenleri ve çözüm önerileri doğrultusunda öğretmen ve usta öğreticilerin görüş ve düşünceleri, ilgili birimlere hangi sorunlara çözüm geliştirmede öncelik ve ağırlık verilmesi hususunda onlara ışık tutarak konuyla ilgili farkındalıklarının artırılması yönüyle de fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması yapmak, süreçte devam eden güncel bir olayı derinlemesine incelemek ile ilgilidir (Saban ve Ersoy, 2017). Durum çalışmasının “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya-da olayı derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemi olduğunu söylemek mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılı Batı Karadeniz Bölgesi A ili, B halk eğitimi merkezinde kursiyerler tarafından en çok tercih edilen ve ders yılı içinde süreklilik gösteren kurslarda öğretmen ve usta öğretici olarak görev yapan farklı branşlarda, kadrolu sekiz öğretmen, lisans mezunu altı usta öğretici, genel lise/meslek lisesi mezunu beş usta öğreticiden oluşmaktadır. Grup, amaçlı örneklem yöntemlerinden, maksimum çeşitlilik örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada çalışma grubunu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine göre oluşturmanın sebepleri, halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin kolay ulaşılabilir olmaları hız ve pratiklik kazandıracığı gibi verilerin toplanmasında problem yaşanmasını da engeller. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi için de araştırmaya katılımcı öğretmen ve usta öğreticilerin seçiminde, görev durumları (öğretmen, usta öğretici/ücretli), eğitim durumları (lisansüstü, lisans, genel lise, meslek lisesi) meslekteki hizmet süreleri, hak eğitimi merkezinde hizmet süreleri ve branşlarının farklı olmalarına dikkat edilmiştir. Buradaki amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Sonuçta kadrolu sekiz öğretmen, lisans mezunu altı usta öğretici, genel lise/meslek lisesi mezunu beş usta öğreticilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci, elde edilen verilerin birbirini tekrar etmesi noktasından yeterli bulunarak sonlandırılmıştır. Araştırmacı ortaya çıkan kavramlar ve süreçler birbirini tekrar etmeye başladığı zaman yeterli sayıda veri kaynağına ulaştığına karar verebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları, araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Veri toplama yöntemi veya yöntemleri, araştırmanın başında oluşturulmuş olan alt problemler dikkate alınarak belirlenir. Bu şekilde araştırmanın, veri toplama sürecinde alt problemlerle ilgisiz olabilecek verileri toplamaktan kaçınması mümkün olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırma verilerinin toplanmasında öğretmen ve usta öğreticilerin görüşlerini belirlemek amacıyla standartlaştırılmış açık uçlu soru tekniğine uygun olarak yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme, bir araştırmanın başkaları tarafından tekrar edilmesi olasılığını önemli ölçüde artırır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırma ile ilgili literatür taranarak görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Form eğitim yönetimi alanında uzman akademisyen öğretim üyesine incelenmek üzere sunulmuştur. Verilen bilgiler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Halk eğitim merkezinde çalışan altı öğretmen ve usta öğreticilere soruların anlaşılır olup olmadığı kontrol etmek amacıyla pilot uygulama yapılmış ve form araştırmada veri toplama aracı olarak kullanıma hazır hale getirilmiştir.

Öğretmen ve usta öğreticilere yarı yapılandırılmış beş sorudan oluşan form dağıtılmış ve cevaplamaları istenmiştir. Veri toplama aşamasında görüşme formunda katılımcı öğretmen ve usta öğreticilere demografik bilgileri ile birlikte, aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- 1.Yetişkin eğitimi süreçlerinde hangi sorunları yaşıyorsunuz?
- 2.Sizin için Yetişkin eğitimi sürecinde hangi sorun ya da sorunlar daha önemlidir?
Bu sorunu ya da sorunları neden önemli buluyorsunuz?
- 3.Siz göre yetişkin eğitimi sürecinde yaşanan sorunların nedenleri nelerdir?
- 4.Öğretmen olarak yetişkin eğitiminde yaşadığınız sorunların mesleki motivasyonunuza etkisi nelerdir?(olumlu/olumsuz olarak)
- 5.Yetişkin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara karşı çözüm önerileriniz nelerdir?

3. BULGULAR

Hayat Boyu Öğrenme faaliyetlerinin düzenlendiği kurumlardan biri olan halk eğitimi merkezi öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri görüşlerinin belirlendiği bu çalışmada bulgular; araştırmanın başında oluşturulmuş olan alt problemler temel alınarak hazırlanan görüşme sorularının tema ve kategoriler olarak biçimlendirilmesi doğrultusunda sunulmaktadır.

Katılımcıların görüşlerinden elde edilen veriler dokuz ana tema altında incelenmiştir. Bu temalar;

- Öğretmenlerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar,
- Usta öğreticilerin (lisans) yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar,
- Usta öğreticilerin (genel lise/meslek lisesi) yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar,
- Öğretmenlerin önemli buldukları sorunlar,
- Usta öğreticilerin (Lisans) önemli buldukları sorunlar,
- Usta öğreticilerin (genel lise/meslek lisesi) önemli buldukları sorunlar,
- Öğretmen ve usta öğreticilere göre yaşanan sorunların nedenleri,
- Sorunların mesleki motivasyona etkisi (olumlu/olumsuz),
- Katılımcı çözüm önerileridir.

3.1. Öğretmenlerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar

Halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmenlerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 3’ de sunulmaktadır.

Tema	Kategoriler	F
Sorunlar (öğretmen)	Kursiyerler	Ö1,Ö6,Ö9,Ö8,Ö14,Ö19
	Eğitimciler	Ö1,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö14
	Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri	Ö5,Ö6,Ö8
	Öğretim Programları	Ö9,Ö14, Ö19

Tablo 3. Öğretmenlerin Yetişkin Eğitimi Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar temasına ilişkin görüşlerinin dört kategoriden oluştuğu görülmektedir. Öğretmen Sorunları temasının alt kategorileri; kursiyerler ile ilgili sorunlar (6), eğitimciler ile ilgili sorunlar (6) öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili sorunlar (3), öğretim programları ile ilgili sorunlar (3) şeklindedir.

Alt kategoriler içinde öğretmenlerin en fazla kursiyerler ve kendileri ile ilgili olarak (eğitimciler ile ilgili) sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile öğretim programları da sorunlara neden olmaktadır.

Kursiyerlerle ilgili sorunların neler olduğuna dair katılımcı görüşlerine ilişkin doğrudan alıntıların bazıları şu şekildedir:

“... Kursiyer kursa katılım amaç farklılıkları, Kursiyerlerin devamlılığı konusunda düzenli olmaması. Kursiyerlerin çok farklı sosyo-ekonomik seviyelerde olması. Kursiyerlerin eğitim ve öğretim durumlarının birbirinden farklı olması. Yetişkin kişilerin yeni şeyler öğrenmeye ve değişime kapalı olmaları... (Ö6)”, “Kursiyerlerin ders başlangıç ve bitiş saatini uyum sağlayamamaları. Yaş seviyelerinin yüksek olması daha sık sağlık sorunları ile karşılaşmaları eğitimi aksatıyor. Kursiyerler arasında eğitim farkı olması... (Ö8)”, “Kursiyerlerin kursa sürekli devam etmemesi. Bazı kurslarda temel bilgi ve becerinin olmaması. Kurslara devam eden kursiyerlerin iş durumlarından ötürü gelmemesi. Kursiyerlerin yaş guruplarına göre ayrılmaması elli yaş üstüne Ayrıca Kurs açılmaması...(Ö14)”, “Bilgisayar işletmenliği kursumuz için hiç bilgisayar kullanmayan öğrencilerde başvuruyor, bilgisayarı iyi derecede bilen öğrencilerde bu farklılık deste problemlere neden oluyor bilen öğrenciler sıkılıyor bilmeyen öğrenciler hızlı ilerlediğimizi düşünüyor... (Ö19)”.

3.1.1. Katılımcıların eğitimciler ile ilgili sorunlar görüşlerine ilişkin doğrudan alıntıların bazıları şu şekildedir:

“...60 yaşındaki kursiyerle, üniversite öğrencisi olan kursiyerlere müfredat gereği aynı konuları vermem gerekiyor ve de öğretmekte aynı yöntemler kullanıldığı için sorunlar yaşıyorum. (Ö1)”, “MEB tarafından düzenlenen toplantılar seminer, vs. etkinlikler genelde örgün eğitimi kapsıyor ve bizler alâkamız olmadığı halde bu etkinliklere katılmak zorunda kalıyoruz. (Ö5)” “...Yaygın eğitimde çalışan öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin yok denecek kadar az olması. (6)”, “...oturmuş kişiliği olan bir yetişkinin değiştirmek dönüştürmek daha zor.(Ö7)”, “...Karma gruplarda öğrenimin ve öğretmenin zorluğu. (14)”.

3.1.2. Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri sorunları ile ilgili bazı öğretmen görüşleri:

“Atölyelerin verdiğimiz kurslara uygun donanımlara sahip olmaması. Atölye donanımının temininin yapılmaması...(Ö6)”, “... Mekân sıkıntısı gibi sorunlar nedeni ile bugünden gelecek eğitim sürecinin plânını yapamıyoruz...(Ö5)”, “...Eğitim faaliyetinde kullanılan malzemelerin fiyatlarının çok yüksek olması. (Ö8)” şeklindedir.

3.1.3. Öğretim programları ile ilgili katılımcı sorunlarının neler olduğuna ilişkin bazı doğrudan alıntılar şöyledir:

“...Modüllerin içeriğinin yaygın eğitimi sisteminde olmaması. (Ö9)”, “...Kursiyerlerin yaş guruplarına göre ayrılmaması. (Ö14)”, “...problem eğitim süresi 163 saat bu süre giriş seviyesinde bile olsa bilgisayar kullanmayı öğrenebilmek için kısa. Bu sürede konuları yetiştirmek zorunda olduğumuz için diğer konulara yeterince değinmiyoruz. Kurs modüllerimiz güncellenmiyor çok eskiler. (Ö19)”.

3.2. Usta öğreticilerin(lisans) yetişkin eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunlar

Halk eğitimi merkezinde çalışan usta öğreticilerin (lisan) eğitim faaliyetleri süreçlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 4’ de sunulmaktadır.

Tablo 4. Usta Öğreticilerin (Lisans) Yetişkin Eğitimi Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar

Tema	Kategoriler	F
Sorunlar Usta öğretici (lisans)	Kursiyerler	Ö4,Ö10,Ö12,Ö13,Ö15
	Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders Araç-gereçleri	Ö4,Ö12,Ö15,Ö17
	Eğitimciler	Ö4,Ö13,Ö17

Tablo 4 incelendiğinde lisans mezunu kadrosuz usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunlar temasına ilişkin görüşlerinin üç kategoriden oluştuğu görülmektedir. Usta öğretici Sorunlar temasının alt kategorileri; kursiyerler ile ilgili sorunlar (5), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili sorunlar (4), eğitimciler ile ilgili sorunlar (3) şeklindedir.

Elde edilen bulgulara göre usta öğreticiler için kursiyerler ile ilgi sorunlar alt kategorisinin öncel olduğu anlaşılmaktadır. Dört katılımcı öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri üzerinde dururken üç katılımcının da eğitimcilerle ilgili (kendileri ile ilgili) sorunlara değindikleri görülmektedir.

3.2.1. Usta öğreticilerin (lisans) kursiyerlerle ilgili sorunlar görüşlerinin neler olduğuna ilişkin bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

“Kursiyerlerin maddî imkânsızlıklar sebebiyle veya iş bulması sonucu kursu bırakmaları. Kursiyer sayısında azalma olması... Kursiyerlerin ailevi sorunları kursa devam konusunda sıkıntı oluşturmakta. (Ö10)”, “...Katılımcı grubun eğitimi zorunlu oldukları için katılmalarında dolayı ciddiye almayıp zaman geçirmek istemeleri örgün eğitim faaliyeti gibi düşünülmemesi. (Ö12)”, “...Yetişkin eğitiminde yaş seviyelerine farklılık olması, eğitim düzeylerinde farklılık olması. Öğrenme istekleri farklı olması, yetişkin oldukları için farklı sorumlulukları olması (eş, çocuk, iş, aile gibi). Toplum baskısı (bu saatten sonra öğrenip ne yapacağını gibi), almak istediği eğitim ile ilgili önceden bilgi sahibi olan ve hiç bir bilgisi olmayanların aynı grupta yer alması (Ö15)”, “...Kursa kayıt olup eğitim süreçlerinde kursu bırakmaları. ...yaşamları ve kursu aynı anda götüremiyorlar. Kadınlar için ilgilenmeleri gereken çocukları var bu yüzden gerekli ilgiyi veremeyip kursu bırakıyorlar. Eğitim ile normal hayatı birlikte yürütemiyorlar (Ö17).”

3.2.2. Katılımcıların öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri sorunları ile ilgili bazı görüşlerine ait alıntılar şu şekildedir.

“Fizikî yetersizlikler, derslik (Ö4)”, “Araç-gereç sorunu, sınıf sorunu. (Ö12)”, “Teknolojik malzemelerin yetersiz olması. Teknolojik araç gereçler kullandığımız için (bilgisayar projeksiyon lisanslı programlar gibi) maliyetin fazla olması. Teknik servis olmaması... (Ö15)”, “...Kullanılan ders materyalleri kısıtlı. Örgün eğitimde kullanılan materyaller daha fazla iken yetişkin için hazırlanan materyallerin işlenen derse göre olmaması... (Ö17)”

3.2.3. Usta öğreticilerin eğitimciler ile ilgili sorunlar görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılarının bazıları:

“...Öğretmen açısından eşitsizlik sorunu ise kadrosuz olduğum için okul idaresi (okul müdürü)sizi mekânsal anlamda sınıfınızdan çıkarabiliyor, bir yıl içinde üç ayrı atölyede ders işlemek zorunda kalabiliyorsunuz. Burada usta öğretici olarak öncelik size değil kadrolu öğretmene bilinci yaşanabiliyor (Ö4)”, “Yetişkin eğitiminde öğretmede sorun yaşıyorum bunu sebebi ise yetişkinlerin(çeşitli nedenlerle)geç öğrenmeleri, öğrenme hızlarının farklı olması... (Ö17)”, “...Yaş farkından kaynaklanan öğrenme-öğretme sorunu... (Ö13)” şeklindedir.

3.3. Usta öğreticilerin(genel lise/meslek lisesi) yetişkin eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunlar

Halk eğitimi merkezinde çalışan usta öğreticilerin (genel lise/meslek lisesi) eğitim faaliyetleri süreçlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 5’ de sunulmaktadır.

Tablo 5. Usta Öğreticilerin (Genel Lise/Meslek Lisesi) Yetişkin Eğitimi Faaliyetleri Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar

Tema	Kategoriler	F
Sorunlar	Eğitmciler	Ö2,Ö3,Ö11,16,Ö18
Usta Öğretici (Genel lise /Meslek lisesi)	Kursiyerler	Ö18,Ö3,Ö11,Ö16
	Öğretme-Öğrenme Ortamları Ve Ders Araç-Gereçleri	Ö11,Ö16

Tablo 5 incelendiğinde genel lise/meslek lisesi mezunu kadrosuz usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunlar temasına ilişkin görüşlerinin üç kategoriden oluştuğu görülmektedir. Usta öğretici (genel lise/meslek lisesi) sorunlar temasının alt kategorileri; eğitimciler ile ilgili sorunlar (5) kursiyerler ile ilgili sorunlar (4), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili sorunlar (2) şeklindedir.

Alt kategoriler incelendiğinde usta öğreticilerinin kendileri ile ilgili sorunları (eğitimciler) odak noktası olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Araştırmada usta öğreticilerin çoğu kursiyerlerle ilgili sorunlara değinirken diğer iki katılımcının da öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili sorunları dile getirdikleri görülmüştür.

3.3.1. Genel lise/meslek lisesi mezunu usta öğreticilerin eğitimciler ile ilgili sorunlar görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılara:

“Çeşitli yaş gruplarında öğrencinin olması öğrenci ile iletişim ve öğretme güçlüğü çekmemize neden olmaktadır. (Ö2)”, “...Kalabalık ortamlarda bulunduğumuz için iletişimde önemim rol oynamaktadır... (Ö18)”, “...iletişim kurmakta ve öğretme tekniklerinde sıkıntılar yaşanıyor (Ö3)”, “...Gereksiz evrak işleri özlük haklarımızın yetersiz oluşu. (Ö16)”, örnekleri verilebilir.

3.3.2. Usta öğreticilerin (genel lise/meslek lisesi) kursiyerlerle ilgili sorunlar görüşlerinin neler olduğuna ilişkin bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

“ Devamsızlık bizim için önemli bir sorun oluşturmaktadır... (Ö18)”, “Yaşları ve yaşadıkları itibarıyla terapi amaçlı kurslara katılıyorlar... (Ö3)”, “Yetişkinlerin kursları düzenli gelmemeleri. (Ö16)”.

3.3.3. Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri sorunları ile ilgili bazı katılımcı görüşlerine ait alıntılar şu şekildedir:

“...Malzeme yetersizliği(maddî açıdan)... (Ö11)”, “...Sınıfların imkânlarının yaptığımız alanlarla göre yeterli olmaması (Ö16)”.

3.4. Öğretmenlerin yetişkin eğitimi sürecinde önemli buldukları sorunlar

Öğretmenlerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde önemli buldukları sorunlara ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 6’ da sunulmaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin Önemli Buldukları Sorunlar

Tema	Kategoriler	F
Önemli Sorunlar (Öğretmen)	Kursiyerler	Ö1,Ö6,Ö7,Ö14,Ö9
	Eğitmciler	Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö19
	Öğretme-Öğrenme Üretim Ortamları Ders Araç-Gereçleri	Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö19

Tablo 6’da ortaya çıkan temalar incelendiğinde öğretmenlerin yetişkin eğitimi sürecinde önemli sorunlar temasına ilişkin görüşlerinin üç alt kategoriden oluştuğu görülmektedir. Önemli sorunlar temasına ilişkin alt kategoriler: kursiyerler (5), eğitimciler (5), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri (5) şeklindedir.

Katılımcı yanıtları incelendiğinde kursiyerler, eğitimciler, öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili sorunları aynı derece önemli buldukları çıkarımına varıla bilinir.

3.4.1. Öğretmenlerin kursiyerlerle ilgili önemli sorunlar görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılara:

“...Halk eğitimi kurslarına karşı eğlence amaçlı boş zaman geçirmek amaçlı algıları var. Esasında kursiyerler isteyerek kurslara başvuruyorlar ancak amaçlar yönünde değişiklikler var örneğin: öğrenmek isteyen, vakit geçirmek isteyen ve ortam için gelen vs.(Ö1)”, “...Öğrencilerin devamsızlık konusundaki tutarsızlıkları... Kurslara devamlılık konusunda yeterli bilince ve özene sahip olmamaları...(Ö6)”, “...Kendinin farkında olmayıp birden kısa sürede ehil olacaklarını istemeleri önemli ve kendilerine gerekli süreyi öğrenme süreçlerinde tanımamaları. Bazı öğrenenlerin çok mükemmeliyetçi olmaları öğrenme süreçlerini olumsuz etkiliyor.(Ö7)”, “Gelen kursiyerlerin bilinçli gelmemesi gelen kursiyerlerin sadece zamanını doldurmak için gelmesi... Bazı kursların sertifikaları İş hayatına bir değer bulmadığı için kursa önem vermemesi. Ö14)”örnek verilebilir.

3.4.2. Katılımcıların eğitimciler ile ilgili önemli sorunlar görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“...kursu devamlılık sağlanmadığı zaman kurs ortamı bozuluyor öğretmen bu durumda kursum kapanacak mı stresine giriyor o nedenle önemli buluyorum. (Ö6)”, “...Ben yapamam ya da başaramam diye bir yetişkini başarabileceğine dair tabii ki gereken çaba ve sabrı gösterirse ikna etmek sorunu bence. ...motivasyonla ilgili içsel olarak yapabileceğine inanmayan bir kişiye (özellikle yetişkine) bir şeyler öğretmek çok zor bir süreç. (Ö7)”, “Öğrencinin düzeyine göre eğitim vermek önemlidir. Bizim kursumuzda bir düzey söz konusu değil kurslarımızın 1.2.ve 3. Seviye olmasını isterdim... (Ö19)”

3.4.3. Öğretmenlerin öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili önemli sorunlar görüşlerine ait doğrudan alıntılarının bazıları:

“...bina ve derslik sorunları, kullanılan makine ve teçhizat eksikliklerinin kendi adıma öncelikli sorunları olduğunu düşünüyorum... (Ö5)”, “Atölyelerde ki donanım eksikliği, atölyeler tam donanımlı düzeyde olmadığı sürece verimli bir eğitim dönemi geçiremiyoruz teknik arızalar zamanında giderilmediğinde kurs ortamı huzursuz yaşıyor... (Ö6)”, “Yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde kullanılan malzemelerin fiyatlarının yüksek olması çok büyük sorun teşkil etmektedir, çünkü üretim faaliyetindeki malzemeleri temin edemezlerse o faaliyeti yapmak mümkün olmayabilir.(Ö8)”, “...Laboratuvardaki donanımlar eksik teknoloji hızlı ilerliyor biz kurs olarak buna ayak uyduramıyoruz. Öğrencilerin son teknoloji ile eğitimi görmeleri önemlidir. Örneğin biz Windows 7 anlatıyoruz, fakat yaygın olarak Windows 10 kullanılıyor. Kurumdaki bilgisayarlar bu teknoloji için eski. (Ö19)”şeklindedir.

3.5. Usta öğreticilerin (lisans) yetişkin eğitimi sürecinde önemli buldukları sorunlar

Usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde önemli buldukları sorunlara ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 7’ de sunulmaktadır.

Tablo 7. Usta Öğreticilerin (Lisans) Önemli Buldukları Sorunlar

Tema	Kategoriler	F
Önemli Sorunlar Usta Öğretici (Lisans)	Kursiyerler	Ö4,Ö10,Ö12,Ö13, Ö5,Ö17
	Eğitimciler	Ö4,Ö5,Ö17
	Öğretme-Öğrenme Üretim Ortamları Ders Araç Gereçleri	Ö4,Ö15

Tablo 7 incelendiğinde usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde önemli sorunlar temasına ilişkin görüşlerinin üç alt kategoriden oluştuğu görülmektedir.

Usta öğretici (lisans) önemli sorunlar temasına ilişkin alt kategoriler: kursiyerler (6), eğitimciler(3), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri (2) şeklindedir.

Tablodaki veriler incelendiğinde önemli sorunlar kategorisinde başat olanın kursiyer ile ilgili sorunlar olduğu görülmektedir. Eğitimciler ile ilgili önemli sorunlar kategorisinde üç katılımcı görüşü bulunurken iki katılımcının öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç gereçleri önemli sorunlar boyutuna değindiği anlaşılmaktadır.

3.5.1. Usta öğreticilerin (lisans) kursiyerlerle ilgili önemli sorunlar görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılarının bazıları:

“...Öğrencinin süreci yeterince ciddiye almaması yani öğrencilerin meslek edinme kurslarını hobi kursları gibi görmeleri. (Ö4)”, “Kursiyerlerin maddi imkansızlıklar nedeniyle her ne kadar yetenekli olursa olsun kursu geride bırakması benim için büyük bir sorun oluyor...(Ö10)”, “Katılımcıların eğitime önem vermemeleri. Bunun nedeni ise yapacağı işin nasıl kolay ve gerektiği şekilde yapmalıyım sorusunun cevabını almak için değil de sertifika almak için gelmiş olmalarıdır... (Ö12)”, “...Yaş sorunu, öğrenme sorunu... Düzeyi yüksek olan kişiler düşük olan kişilere göre daha çabuk öğreniyor. (Ö13)”, “Kurslarımıza bayanlar çoğunlukta olduğu için çocukları onlar için engel olabiliyor okula gitmeyen çocukları varsa bırakacak yerleri yok okula gidiyorsa giriş çıkış saatlerini uyumsuzluğu önemli bir sorun. Eğitim ve yaş seviyelerinin farklı olması algı konusunda kopukluklar oluşturuyor bir kursiyer tek uygulamada yaparken diğer kursiyer 2-3 kez uygulamada algılıyor. Sorumlulukların çok olması (iş, aile, eş, çocuk gibi) yetişkinlerin kafalarının daha dolu olmasına sebep oluyor bundan dolayı öğrenmede sorun yaşıyorlar. (Ö15)”, “...Öğrencinin devamsızlık yapması konuların anlaşılması ve öğrenilmesi bakımından engelleyici bir faktördür. Kursu bir kursiyerin bile gelmemesi istenilen konuların tekrar anlatılmasına neden olmakta ve ilerleme (konuların ilerlemesi) istenilen hızda olmamaktadır. (Ö17)”şeklindedir.

3.5.2. Usta öğreticilerin eğitimciler ile ilgili önemli sorunlar görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“...Öğrencinin süreci yeterince ciddiye almaması yani öğrencilerin meslek edinme kurslarını hobi kursları gibi görmeleri önemli çünkü eğitim sevincini olumsuz etkiliyor. ...(Ö4)”, “Teknolojik malzemelerin bizim için önemli laboratuvarlarda eksik olması motivasyonu olumsuz etkiliyor, zaman kaybına neden oluyor eğitim sürecini olumsuz etkiliyor ...(Ö15)”, “Eğitim faaliyetleri sürecinde öğretme ve öğrenmenin en üst düzeyde olmaması benim için önemlidir... Çünkü kursiyer kayıt olduğunda maksimum faydayı sağlamak için geliyor...(Ö17)”.

3.5.3. Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili usta öğretici önemli sorunlar görüşleri doğrudan alıntılara:

“zaman, kursların geç başlaması, Fiziksel yetersizlikler atölye derslerinde makine eksikliği ...(Ö4)”, “Teknolojik malzemelerin bizim için önemli laboratuvarlarda eksik olması ...(Ö15)”örnek verilebilir.

3.6. Usta öğreticilerin (genel lise/meslek lisesi) yetişkin eğitimi sürecinde önemli buldukları sorunlar

Meslek lisesi/genel lise mezunu olan Usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde önemli buldukları sorunlara ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8. Usta Öğreticilerin (Genel Lise/ Meslek Lisesi) Yetişkin Eğitiminde Önemli Buldukları Sorunlar

Tema	Kategoriler	F
Önemli Sorunlar Usta Öğretici (Genel lise/Meslek Lisesi)	Kursiyerler	Ö18,Ö2,Ö3,Ö11
	Eğitmciler	Ö18,Ö11,Ö16
	Öğretme-Öğrenme Üretim Ortamları Ders Araç-Gereçleri	Ö11,Ö16

Tablo 8 incelendiğinde usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde önemli sorunlar temasına ilişkin görüşlerinin üç alt kategoriden oluştuğu görülmektedir. Usta öğretici (genel lise/meslek lisesi) önemli sorunlar temasına ilişkin alt kategoriler: kursiyerler (4), eğitimciler (3), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri (2) şeklindedir.

Tablodaki veriler incelendiğine usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde önemli buldukları sorunlara ilişkin görüşlerinde en fazla kursiyer ile ilgi sorunları önemli buldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra üç katılımcının eğitimciler ile ilgili sorunları, iki katılımcının da öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç gereçleri sorunları önemli buldukları söylenebilir.

3.6.1. Usta öğreticilerin (Genel Lise/ Meslek Lisesi) kursiyerlerle ilgili önemli sorunlar görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılarının bazıları:

“...Devamsızlık oldukça işe olan bağlılık ta bozuluyor bu sebepten bunu alışkanlık haline getirilmemesi gerekli. (18)”, “Maddî olarak öğrencilerin yetersiz oldukları da bazı şeyleri aldırnamama... (Ö2)”, “...zaman geçirmek için geliyorlar bu da öğrenme güçlüğüne sebep oluyor. (Ö3)”, “...Köydeki kişilerin bazen eş, bazen kayın valide, bazen maddî imkânsızlıklara takılıp kursa gelmemeleri...(Ö11)” şeklindedir.

3.6.2. Usta öğreticilerin eğitimciler ile ilgili önemli sorunlar görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“Öncelikle bizim için iletişim önemli bir etkidir. Her türlü sorunu bir şekilde çözebiliriz, ama yeterli bağı kuramazsak bu farklı bir boyuta geçer ki bunu istemeyiz... (Ö18)”, “Benim için en büyük sorun zor şartlarda gittiğimiz köylerde(iki vasıta yerlerin çok uygun olmaması, yakacak sıkıntısı, vb.)... (Ö11)”, “...Kurslarımızın çok çabuk bitmesi ve tekrar aynı evraklarla uğraşmak... (Ö16)”.

3.6.3. Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ile ilgili usta öğretici önemli sorunlar görüşleri doğrudan alıntılara:

“Çalışma ortamı verdiğimiz alanımıza göre yeterli olmaması sınıf çalışma ortamı çok önemli... Malzeme yetersizliği... (Ö1)”, “...Yerlerin çok uygun olmaması, yakacak sıkıntısı, vb.(Ö11)” örnek verilebilir.

3.7. Öğretmen ve usta öğreticilere göre yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların nedenleri

Halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların nedenlerine ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 9’ da sunulmaktadır.

Tablo 9. Öğretmen ve usta öğreticilere göre yaşanan sorunların nedenleri

Tema	Kategoriler	F
Sorunların Nedenleri	Kursiyerler	Ö7,Ö8,Ö9,Ö14,Ö4,Ö10,Ö12, Ö13,Ö15,Ö17,Ö18,Ö2Ö3,Ö11
	Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri	Ö1,Ö5,Ö6,Ö19,Ö4,Ö16
	Eğitim Ortamları Ders Araç-Gereçleri	Ö5,Ö8,Ö19,Ö15,Ö17
	Eğitimciler	Ö12,Ö15,Ö17
	Öğretim Programları	Ö14,Ö19

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi süreçlerinde yaşadıkları sorunların nedenleri temasına ilişkin görüşlerinin beş kategoriden oluştuğu görülmektedir. Sorunların nedenleri temasının alt kategorileri; kursiyerler (14), Hayat boyu öğrenme faaliyetleri (6), Eğitim ortamları ders araç-gereçleri (5), Eğitimciler (3), öğretim programları ile ilgili sorunlar (2) şeklindedir.

Tablo incelendiğinde sorunların nedenleri temasında odak noktanın kursiyer boyutu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca hayat boyu öğrenme faaliyetleri, eğitim ortamları ders araç-gereçleri, eğitimciler, öğretim programları da öğretmen ve usta öğreticilere göre yaşanan sorunların nedenleri olarak görülen unsurlardır.

3.7.1. Katılımcılara göre kursiyerlere ilişkin sorunların nedenlerinden doğrudan alıntılarının bazıları şöyledir:

“Kursiyerlerin sorumluluğunun çok fazla olması her yaştan kursiyerin olması. (Ö8)”, “Yaş grubunun homojen olmaması. (Ö9)”, “Ön bilgi sahibi olmadan kurslara gelinmesi her yaş grubunun aynı sınıfta bulunması... (Ö14)”, “Öncelikle atölye derslerinde devamsızlıklar. (Ö4)”, “Maddî imkânsızlıklar, ailevî problemler, kursiyerlerin arasındaki yaş farkı, psikolojik nedenler... Yaşı ilerlemiş yetişkinler öğrendikleri yeni bilgileri hayatlarındaki bilgi birikimleriyle karşılaştırıp yeni bilgiyi transfer edebilirken genç yetişkinler bu konuda sıkıntı yaşayabiliyorlar... (Ö10)”, “Yetişkinlerin geçmişe dayanan tecrübelerinin olması öğrenilmiş bilginin değiştirilmemesi. (Ö13)”, “Yetişkinlerin bilgi birikimlerinin farklı olması, beklentilerinin farklı olması, sorumluluklarının farklı olması, amaçlarının farklı olması, eğitim seviyelerinin farklı olması... (Ö15)”.

“...kursiyerlerin öğrenmeye hazır olmamaları, ders materyallerinin yetişkinler için olmaması... Kurs başlangıcındaki tutumlarıyla sonrasındaki süreçlerdeki tutumlarından kaynaklanan sorunlar. Maddî imkânsızlıklardan dolayı kursu bırakma, sorumluluklarından dolayı kursu bırakma, gruptaki bazı öğrencilerin ilerlemesi, başarı olmaları bazı kursiyerlerde olumsuz algıya sebep olup yapamıyorum, başaramayacağım korkusuyla kursu bırakmaları. (Ö17)”, “Kursiyerlerin yaş farkları kendi aralarında iletişim sıkıntısı oluşturuyor. Örneğin: genç yetişkinler için normal olan şeyler yaşlı yetişkinler için normal karşılanmıyor bu da sınıfın havasını bozuyor... (Ö10)”.

3.7.2. Sorunların nedenleri olarak hayat boyu öğrenme faaliyetlerine ilişkin katılımcı görüşleri bazı doğrudan alıntılarla şu şekildedir:

“Sorunların temelinde yetişkin eğitiminin daha nitelikli bir şekilde hazırlanıp tanıtılmaması yatıyor düşüncesindeyim... Bir kere müfredat daha gerçekçi ve güncel yani hayatın içinden olmalıdır. Bence hayat boyu öğrenmeyle ilgili tanıtımlar genel olarak bakanlık bazında bütün illerde olmalı, tanıtımlar, organizasyonlar daha çok düzenlenmelidir. (Ö1)”, “...Yaygın eğitimde çalışanlara yönelik hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması. (Ö5)”, “Halk eğitimi merkezinin maddî imkânsızlıkları ve bazen de ihmal edilmesi (Ö6)”, “Yaşanılan sorunların en temel nedeni yaygın eğitime yeterince önem verilmemesinden kaynaklanıyor. ... (Ö19)”, “...Halk eğitimi merkezlerinin okul olarak görülmemesi ya da algılanmaması... (Ö4)”.

3.7.3. Eğitim ortamları ders araç-gereçleriyle ilgili sorunların nedenlerine ilişkin bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“...maddî imkânsızlıklar buna bağlı olarak özellikle makine-teçhizat eksiklikleri... (Ö5)”, “...Atölyedeki teknik malzemelerin yetersiz olması ya da bakımının yapılmaması. (Ö8)”, “...Materyal eksikliği... (Ö19)”, “Teknoloji konusunda maddî yetersizlikler ... (Ö15)”, “...Ders materyallerinin yetişkinler için olmaması. (Ö17)...”

3.7.4. Eğitimciler ile ilgili sorunların nedenlerine ilişkin bazı katılımcı görüşleri doğrudan alıntılara:

“Eğitimcilerim yetişkin eğitimi konusunda bilgili olmaması... (Ö12)”, “...Eğitimcilerin müdür ve idarecilerle iletişim halinde olmaması. Eğitimcilerin alanları ile ilgili gelişmeleri takip etmemeleri... (Ö15)”, “...Öğretimde yaşanan sorunların nedenleri ise, devamsız olmaları sorumlulukları veya sorumluluklarını ders bazında yerine getirmemeleri, yaşam biçimleri, dil farklılıklarının olması, öğrenme ihtiyaçlarının farklı olması, her yaş dilimine göre öğrenme amaçlarının farklı olması... (Ö17)” örnek verilebilir.

3.7.5. Sorunların nedenleri olarak öğretim programları ile ilgili bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“Kursların zaman dilimleri uygun olmaması öğrenme zorluğu yaşayan ya da 50 yaş grubuna ayrı sınıf oluşturulmaması. (Ö14)”, “...Modüller kurslarımızı güncellenmiyor. İnsanların ön öğrenmişlik seviyeleri göz ardı ediliyor. Tam bir öğrenme için gerekli olan konulara uygun süre plânlanması doğru yapılmaması... (Ö19)”.

3.8. Yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların mesleki motivasyona (olumlu/olumsuz) etkisi

Halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunların mesleki motivasyon etkisine ilişkin görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 10’ da sunulmaktadır.

Tablo10. Sorunların Mesleki Motivasyona Etkisi (Olumlu/Olumsuz)

Tema	Kategoriler	F
Olumsuz Motivasyon	Kursiyer	Ö1,Ö5,Ö9,Ö14,Ö19,Ö10,Ö12,Ö17,Ö18
	Eğitim ortamlarında donanım ders araç-gereç eksikliği	Ö6,Ö8,Ö15,Ö16
	Kurslar	Ö2,Ö11
Olumlu Motivasyon	Eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde ve sonucunda	Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö19,Ö4,Ö3,Ö11
	<u>kursiyer memnuniyeti</u> Kişisel Ve Mesleki Gelişim	Ö7,Ö13,Ö15,Ö17

Tablo 10 incelendiğinde sorunların mesleki motivasyona etkisinin iki tema altında olumlu ve olumsuz olarak tonlandığı anlaşılmaktadır. Olumsuz temasına ilişkin görüşlerinin üç kategoriden oluştuğu, olumlu temasına ilişkin görüşlerin iki kategoriden oluştuğu görülmektedir. Olumsuz temasının alt kategorileri; kursiyer (9), eğitim ortamlarında donanım ders araç-gereç eksikliği (4), kurslar (2) şeklindedir. Olumlu temasının alt kategorileri; eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde ve sonucunda kursiyer memnuniyeti (8), kişisel ve mesleki gelişim (4) şeklindedir.

Tablo incelendiğinde sorunların mesleki motivasyona olumsuz etkisinin olumlu etkisinden daha fazla olduğu görülmektedir.

3.8.1. Olumsuz motivasyon da kursiyer etkisine bağlı katılımcı görüşlerinin bazıları şöyledir:

“Sınıftaki yaş ve seviye farkı bazen kendimi yetersiz hissetmeme sebep oluyor (Ö1)”, “...Kursiyer memnuniyetsizlik kursiyerlerin kursu yarıda bırakmaları... (Ö5)”, “...Kursa gelirim sertifikamı alırım diyerek gelenlerle saatler geçmek bilmiyor... (Ö9)”, “Eğitim faaliyetinde anlattığım sınıf beni dinlemediği verilen eğitimdeki bilgilerden çok sertifikayı almak için geldiği için problem ve motivasyonumu olumsuz etkilemektedir...(Ö14)”, “...yaşı fazla olan öğrencilerimizin konuları takip etmekte zorlanmaları ve anlamayarak kursu bırakmaları beni yetersiz hissettiriyor.(Ö19)”, “Öğretmen olarak kursiyer sayımın düşmesi motivasyonumu olumsuz etkiler.(Ö10)...”, “...öğretme ve verimli olma konusun da kendimden mesleki yeterlik açısından şüphe duyuyorum bu da beni olumsuz olarak etkiliyor...(Ö17)”.

3.8.2. Olumsuz motivasyon da eğitim ortamlarında donanım ders araç-gereç eksikliği katılımcı görüşlerine ilişkin bazı doğrudan alıntılar:

“...Atölyelerde ki donanım eksikliği ve eksikliklerin zamanında ve yeterli düzeyde tamamlanmaması öğretmenin motivasyonunu olumsuz etkiliyor. (Ö6)”, “...Laboratuvarda malzeme eksik olduğunda sınıfta motivasyonum düşüyor. (Ö15)”, Rahat ve kolay şartlarda ders vermek varken zor şartlara yönlendirilmek zor.(Ö16)”şeklinde dir.

3.8.3. Kursların olumsuz motivasyona etkisini içeren katılımcı görüşleri şöyledir:

“Yazın görev alamadığımız işimizin devamlılık arz etmemesi her sene görev alıp olmayacağımız konusunda tedirgin olmamız...(Ö11)”, “Her sene alınıp alınmama korkusu her sene yer bulamama korkusu günlük sigortamızın yattığı için emeklilik günümüzü asla olamayacağımız korkusu...(Ö2)”.

3.8.4. Olumlu motivasyon da eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde ve sonucunda kursiyer memnuniyetince ilişkin katılımcı görüşlerine:

“Yapılan işlerin çıkarılan ürünlerin sonundaki kursiyer memnuniyeti benim en mutlu olduğum nokta...(Ö5)”, “Kurs sonunda ortaya çıkan güzel ürünler mesleki doyum sağlıyor Örgün eğitime göre yaygın eğitimde insanlar daha üretken ve daha özgür olduğu için ortaya farklı ürünler çıkabiliyor. Farklı ve başarılı ürünler öğretmenin motivasyonunu artırıyor.(Ö6)...”, “İnsanların özellikle yetişkinlerin bilmedikleri bir konuyu öğretmek beni çok mutlu edip onları teknoloji ile yakınlaştırmak hayatlarını kolaylaştırdığını düşünüyorum...(Ö19)”, “Öğrenci çeşitliliği meslek olarak diri kalmamızı sağlıyor. Sürekli yenilenmek mesleki dinçlik, tazelik getiriyor üretkenliği mi artırıyor...(Ö4)”örnekleri verilebilir.

3.8.5. Katılımcı kişisel ve mesleki gelişimine ilişkin sorunların olumlu motivasyona doğrudan alıntılara:

“Sorunların çözümü ve başarılı bir eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştirmek istemek, motivasyona olumlu bir katkı bence... (Ö7)”, “Motivasyonumu artık olumsuz etkisi olduğunu söyleyemem, çünkü olumsuz olumluya çevirebilmeyi başarıyorum.(Ö13)”, “...Yaşadığım her sorundan bir ders çıkarıyorum tecrübem artıyor aynı sorunla tekrar karşılaştığımda nasıl davranacağımı biliyorum. Sorunlara karşı çözüm üretmeye öğrendim... (Ö15)”örnekleri verilebilir.

3.9. Katılımcıların yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara karşı çözüm önerileri

Halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri görüşlerini içeren temalar ve bu temaların kategorileri Tablo 11’ de sunulmaktadır.

Tablo 11. Katılımcı Çözüm Önerileri

Tema	Kategoriler	F
Çözüm Önerileri	Kursiyerler	Ö6,Ö8,Ö14,Ö10,Ö12,Ö1,Ö17,Ö18,Ö3,Ö11
	Eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişimleri	Ö6,Ö7,Ö12,Ö13,Ö15,Ö17,Ö17
	Yöneticiler	Ö5,Ö9,Ö4,Ö12,Ö15,Ö11
	Öğretim programları	Ö1,Ö14,Ö19,Ö17,Ö2
	Kurumsal tanıtım	Ö15,Ö18,Ö2
	Öğretme-Öğrenme Üretim Ortamları, Ders Araç-Gereçleri	Ö6,Ö19,Ö12

Tablo 11 incelendiğinde katılımcı çözüm önerileri temasına ilişkin görüşlerin beş kategoriden oluştuğu görülmektedir. Çözüm önerileri temasının alt kategorileri; kursiyerler (10), eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişimleri (7), yöneticiler (6), öğretim programları (5), kurumsal tanıtım (3), öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri (3) şeklindedir.

Alt kategoriler incelendiğinde katılımcı çözüm önerileri odak noktasının kursiyerler olduğu anlaşılmaktadır. Göze çarpan bir diğer unsurun da eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişimlerine ilişkin katılımcı çözüm önerilerinin oldukça fazla olmasıdır. Bu başat unsurların yanı sıra yöneticiler ve öğretim programları alt kategorileri de dikkat çekmektedir. Ayrıca kurumsal tanıtım, öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri boyutlarına da katılımcıların çözüm önerileri getirdikleri söylenebilir.

3.9.1. Kursiyerlerle ilgili çözüm önerilerinin neler olduğuna dair katılımcı görüşlerine ilişkin doğrudan alıntıların bazıları şu şekildedir:

“...Kursiyerlere öğretmen tarafından değer eğitimi de verilebilir. ...Farklı faaliyetler yapılabilir her hafta bir saat kitap okuma saati yapılabilir farklı geziler düzenlenebilir kursa giriş amacını ürün ortaya koymanın yanında sosyalleşmek, kişisel olarak gelişmek, kültürlenmek de olması için çalışmalar yapılabilir... (Ö6)”, “Kursiyerlerimize nasıl olur bilmiyorum, ama ekonomik destek verebiliriz.(Ö8)”, “...Katılan kurslardan belli bir miktar başlangıçta ücret alınması ve bu kursa

devamlılığının sağlanması.(Ö14)”, “Yetişkin eğitiminde devletimizin öğrencilere maddî destekle bulunması maddî sıkıntılar nedeniyle kursu bırakmaların önünü kesmiş olur. Psikolojik problemleri olan öğrenciler için rehberlik danışma servislerimizin olması gerektiğini düşünüyorum. (Ö10)”, “...Katılımcıların eğitimleri ciddiye almaları konusunda bilgilendirilmeleri, Halk eğitimi merkezinde verilen eğitimlerin angarya geldiği konusunda kayıt sırasında da bilgilendirilmesinin yapılması. (Ö12)”, “...Almak istediği eğitim ile ilgili bilgi sahibi olanlarla bilgi sahibi olmayanların ayrı gruplandırılması seviye farklılıkları olduğu için farklı eğitim yöntem ve teknikleri kullanmalıyız...(Ö15)”, “...Devamsızlıkların önüne geçecek bir sistem veya yaptırım olmalı. Maddî açıdan devamsızlık yapanlar belirlenip kursiyerlere destek sağlanmalı...(Ö17)”, “Maddî açıdan olan sorunlara: her kursa bir miktar ödenek veya alışveriş yeri gösterilebilir...(Ö11)”.

3.9.2. Eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişimleri çözüm önerilerine ilişkin katılımcı görüşleri doğrudan alıntılara:

“...Yaygın eğitimde çalışan öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin artması bu eğitim içeriklerinin meslekî içerikli olması. (Ö6)”, “Hizmet içi eğitimlerle sürekli bilgi tazelemeleri yapabilmeleri sağlanmalı. (Ö12)”, “...Yaş gruplarının ayrılmayacağı için eğitimi verenin her yaş grubuna uygun hareket etmesi aynı ve eşit davranması ve sabırlı olması gerekir.(Ö13)”, “...Eğitimciler alanları ile ilgili gelişmeleri takip etmeli kendilerine güncel tutmaları gerekir. Bunun için seminerlere katılmak aynı branşların bir araya gelerek bilgilerini paylaşmaları faydalı olacaktır.(Ö15)”, “ Mezun olunan bölüm (öğretmen açısından) ne olursa olsun yetişkinlere ders vermeye yönelik eğitim alınmalıdır... (Ö17)”, “Öğretilecek bilgiler yetişkinin özelliğine göre zorlaştırmadan olmalıdır. Yetişkin eğitiminde kaygı da göz önünde bulundurulmalı ve cesaretilen dirilmeli yetişkinin anlayabileceği değişik eğitim teknikleri kullanılabilir...(Ö16)” örnekleri verilebilir.

3.9.3. Katılımcıların yöneticilere ilişkin çözüm önerileri görüşleri doğrudan alıntılarının bazıları:

“...Yöneticilerin Eğitime bakış açılarını değiştirmeleri gerekli. Bu bakış açısı değişmedikçe bizlerin yapacağı her türlü iyileştirmenin havada kalacağını bir sonuca ulaşamayacağını düşünüyorum.(Ö5)”, “Meslek öğretmenlerinin dilinden anlayabilecek yöneticiler. Alanlarımızda ilgili yaptığımız etkinlikleri hakkında bilgi sahibi olan yöneticiler. (Ö9)”, “Mesleki alanda eğitim veren kurumların yöneticilerinin meslekî eğitim alan kişilerden seçilmiş olması gerektiğini düşünüyorum... (Ö4)”, “...Eğitimcilerin müdür ve idarecilerle belli zamanlarda toplantı yapılarak yaşanan sorunlar ve yapılan eğitimler hakkında bilgi alışverişi yapmaları gerekir... (Ö15)”, “...Geç gelen erken çıkan öğrencilerimiz usta öğreticiler tarafından zorlanmalı gelebileceği zamanlarda kabul edilmeli yapılan denetlemeler sabahdan gelmedi akşam erken çıktı diye değerlendirir memeli kursa gelen öğrencilerle konuşulmalı... (Ö11)” şeklindedir.

3.9.4. Öğretim programları katılımcı çözüm önerilerine ilişkin bazı doğrudan alıntılara:

“...Yabancı dil eğitiminde yaş gruplarının olması, ayrı sınıflar açılması daha faydalı olacaktır. (Ö1)”, “Her yaş dilimine ayrı sınıf oluşturulması Katılan kursları ön bilgi sahibi olup gelmesi... (Ö14)”, “Bilgisayar öğretmeni olarak kişiler tarafından Modüllerin ve kurs sürelerinin güncellenmesi faydalı olacaktır. Bizim Kurslarımızın İngilizce gibi seviye seviye açılması gereken bir kurs A,B gibi seviyelere ayrılırsa çok faydalı olacaktır... (Ö19)”, “...Yetişkin eğitime göre kendi kursum için yeniden ders modülleri hazırlanmalı. Yabancılar Türkçe kursunda belirlenen seviyeleri (A1/A2) oluşturulmadan önce seviye sınavı uygulanmalı. (Ö17)”, örnekleri verilebilir.

3.9.5. Kurumsal tanıtım ile ilgili çözüm önerilerinin neler olduğuna dair katılımcı görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılarının bazıları şu şekildedir:

“...Eğitmenler hakkında daha çok ilânlar yapılmalı ve daha fazla kişiye ulaştırılmalı eğitim için yaş önemli değildir. Mutlaka herkese uygun bir kurs vardır yetişkinleri bu konuda bilgilendirmek, aileler daha bilinçli olmalı, teşvik edilmeli...(Ö15)”, “...Eskiye oranla artık her alanda çeşitli kurslar, programlar vb. açılıyor, ama insanları biraz daha bilinçlendirmek gerek. ...Umarım daha fazla tanıtımlar yapılarak bu boşluğu doldurabiliriz...(Ö18)”.

3.9.6. Öğretme-öğrenme üretim ortamları, ders araç-gereçlerine ilişkin bazı katılımcı çözüm önerileri görüşlerine:

“...Atölyelerdeki donanım eksiklikleri için bozulan makinenin tamiri için kurumun bir teknik personeli olabilir ya da öğretmenleri teknik eğitim verilebilir ve yetenekli olan bir öğretmeni teknik aksaklıkları gidermek yönünde görevlendirilebiliriz... (Ö6)”, “...Teknolojik olarak destek verilerse insanlar son teknoloji ile bu kursu alacaklar.(19)”, “...sınıfların daha eğitime uygun hale getirilmeli kaynak araç gereç eksiklerinin tamamlanması...(Ö12)”.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada, hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin yürütüldüğü halk eğitimi merkezinde görevli öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

4.1. Halk eğitimi merkezi öğretmenlerinin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlar temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, Öğretmenlerin kursiyerler, kendileri (eğitimci), Öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri, öğretim programları ile ilgili sorunlar yaşamakta oldukları görülmüştür. Samancı ve Mazlumoglu, (2019)'un buna benzerlik gösteren araştırmasında yönetici ve öğretmenlerin yetişkin eğitimi sürecinde kurslar, kursiyerler ve eğitimcilere ilgili sorunlar yaşadığını belirtmişlerdir.

Araştırmada öğretmenlerin yaşadıkları sorunlardan bazıları: Kursiyer devamsızlık, kursiyer yaş farkları, kursiyer eğitim seviyeleri, kursiyer sosyo-ekonomik seviye, kursiyer öğrenme, yetişkin eğitiminde öğretme, hizmet içi faaliyetlerinin halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlere hitap etmemesi, modüllere verilen sürelerin az olması, modüllerin güncel

olmaması, eğitim ortamlarında donanım eksikliği, fiziki mekânların kurs özelliklerine göre olmaması yönündedir. Samancı ve Mazlumoğlu (2019) da halk eğitim merkezlerinde çalışan öğretmen ve yöneticilerin yetişkin eğitime ilişkin görüşleri içeren araştırma sonuçlarında kursiyerler ve eğitimcilerle ilgili sorunlar olduğunu bildirmişlerdir. Yazar ve Lala (2018) araştırmalarında halk eğitim merkezlerinde karşılaşılan sorunların değerlendirilmesi çalışmalarında kurs modül sürelerinin az olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4.2. Halk eğitimi merkezi lisans mezunu usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin sonuçlar

Usta öğreticiler (lisans)'in yetişkin eğitiminde yaşadıkları sorunlarda kursiyer ve eğitim ortamları bakımından öğretmenlerle aynı kodlar üzerinde durdukları görülmüştür. Eğitimciler açısından yaşanan sorunlarda ise usta öğreticiler bir takım sebeplerden dolayı eğitim süreçlerinde öğretmenlerin öncelikli olmalarını eşitsizlik olarak tanımladıkları belirlenmiştir.

Lisans mezunu kadrosuz usta öğreticiler: kursiyerler, öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri ve eğitimciler (kendileri) ile ilgili sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. En çok üzerinde durdukları sorunlar ise, kursiyer devamsızlıkları, kursiyerlerle iletişim, kursiyer ders giriş-çıkış saatleri, kursiyer maddi imkânsızlıklarından dolayı araç-gereç temini, kursiyer yaş farklılıkları, eğitim ortamlarının fiziksel şartları sorunlarını üzerinde durmuşlardır.

Tüm bu sonuçlara genel bakıldığında kursiyerlerle ilgili sorunlar tüm katılımcıların önceli olmaktadır. Kursiyerlerle ilgili sorunların en başında devamsızlık, farklı yaş grupları ve eğitim seviyeleri gelmektedir. Yaşadıkları sorunlara eğitimcilerin eğitim durumları çerçevesinden bakıldığında anlamlı bir farklılık vardır. Şöyle ki öğretmenlerin sorunlar temasının alt kategorileri dört başlık altındadır. Kursiyerler, eğitimciler alt kategorileri eşit ve birinci sırada iken öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri, öğretim programları alt kategorileri eşit ve ikinci sıradadır. Buradan hareketle öğretmenlerin sorunlara daha genel ve bütüncül açıdan baktığını ver her bir sorunun yetişkin eğitimi süreçlerini etkileyeceği düşüncesinde oldukları söylenebilir. Usta öğreticiler de ise sorunlar temasının alt kategorilerinde öğretim programları bulunmamaktadır. Kursiyer sorunlarından hariç daha çok eğitim ortamları araç-gereç eksikliği ve yetişkin eğitiminde öğretme sorunları görülmektedir.

4.3. Halk eğitimi merkezi (genel lise/meslek lisesi) usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin sonuçlar

Genel lise ve meslek lisesi mezunlarından oluşan usta öğreticilerin sorunlar temasının alt kategorisinde frekans sayılarına bakıldığında en çok eğitimcilerle yani kendileri ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Elde edilen verilerden hareketle kursiyerlerin farklı yaş guruplarından oluşması öğreticinin kursiyerlerle iletişim yaşamasına, yine kursiyer devamsızlıkları kursun sürekliliğini etkileyeceği için usta öğreticilerin kurslarının kapanması konusunda kaygı yaşamasına neden olmaktadır. Yetişkin eğitiminde usta öğreticilerin iletişim ile ilgili yaşadıkları sorunların öğretim süreçlerinde ve yetişkin eğitimi yaklaşımlarında yetersiz oldukları bu konularla ilgili eğitimlerden geçmeleri gerektiği söylenebilir. Yine usta öğreticilerin en başta sorunlarından bir tanesi de kurs açma ve açılan kursların devamsızlık nedeni ile kapanması durumlarıdır. Her yer yerde eğitim felsefesi ile faaliyetlerine yön veren hayat boyu öğrenme uygulamaları kendi felsefesi ile çelişmektedir. Mevzuat açısından uyulması gereken bir takım yasal zorunluluklar kursiyerleri ve usta öğreticileri zor durumda bırakmaktadır. Bir yanda eğitim almak isteyen bireyler ve bir yanda yeterli sayı olmadığı için açılmayan kurslar. Eğitimde fırsat eşitliği ilkesini de düşünecek olursak ulaşımı zor, nüfusu çok olamayan, ekonomik yetersizlikleri olan, yerleşim yerlerindeki bireylerin eğitimde mahrum bırakılmaları da söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda usta öğreticilerin yetişkin eğitimi hizmetlerini gerçekleştirdikleri bölgeler ve özellikleri dikkate alınarak kursiyer katılımı ve kursların sürdürülebilirliği açısından devamsızlık nedeni ile kursların kapanma durumları ile ilgili düzenlemelerin yapılmaması önemli bir sorundur.

4.4. Öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde önemli buldukları sorunlara ilişkin sonuçlar

Öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitim süreclerinde en fazla önemli buldukları sorunlar teması alt kategorilerinde durumun pek de değişmediğini ve birinci sırayı yine kursiyerlerin aldığı görülmektedir. Devamında ise eğitimciler ve öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri önem bakımından yerini almıştır.

Kursiyerlerin, kurslara karşı olan algıları, kursiyer amaç farklılıkları, kursiyer öğrenmeye karşı davranışları, kursiyerlerin gerekli bilgi ve beceri kazanmadan belge alma odaklı kurslara katılmaları, yaş faktörüne göre öğrenmede zorluk, kursiyer eğitim seviyeleri, maddi sorunlardan dolayı kursları bırakma sorunları katılımcıların en önemli buldukları sorunlara ilişkin görüşleridir. Samancı ve Mazlumoğlu (2019) çalışmalarında kursiyerlerin kursa devam etmemelerinin yetişkin eğitime yönelik açılan kursların yarıda kalmasına ya da kapatılmasına sebep olduğunu ve kursiyer devamsızlıklarının daha çok ev işleri, maddi imkânsızlıklar ya da kişisel, ailevi sebeplerden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Kursiyerlerin, kurslara karşı olan algıları, kursiyer amaç farklılıklarına paralel olarak yine Samancı ve Mazlumoğlu (2019) yetişkin eğitimi programlarına sosyalleşme amacıyla katılan yetişkinlerin var olduğu sonucu bulmuşlar ve kurslara katılan yetişkinlerin daha çok sorunlardan kaçma ve hoş zaman geçirme isteklerinin olduğu ifade edilmiştir. Yetişkin eğitimi her yaşta ve her eğitim seviyesindeki bireyleri kapsamaktadır. Yetişkin eğitimi yaklaşımına göre genelde eğitim almayan eğitimcilerin hayat boyu öğrenmede yetişkin eğitimi uygulayıcısı olarak öğretme-öğrenme, kursiyer farklılıklarına göre öğretim stratejilerini ve öğrenmede yetişkin davranışlarını bilmeleri gerekmektedir. Amaçları sadece belge alma odaklı bireylere katıldıkları kurs programları ile ilgili öğrenme etkinliklerinde kazanacakları bilgi ve becerileri hayatlarında nasıl ve ne amaçla kullanacakları hakkında yönlendirmeler yapılarak belge odaklı olmaktan çıkarılıp kişisel veya mesleki gelişimleri için kurslara katılımın önemi sürekli vurgulanmalıdır.

Öğretmen ve usta öğreticilerin önemli sorunlar kategorisinde buldukları diğer bir sorunsu öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleridir. Atölye donanımları, ders araç gereçlerinin yetersizliği ve var olan donanımların günümüz

eğitim ihtiyaçlarına göre güncel olmaması, fiziksel mekânların kurs özelliklerine hitap etmemesi, ders araç-gereçlerinin pahalı olması görüşleri belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmaya benzer olan araştırmalarında Samancı ve Mazlumoglu (2019) da yönetici ve öğretmenlerin kurslarla ilgili yaşadıkları sorunları daha çok fiziki şartlar, araç gereç eksikliği, nedenlerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. İletişim, yaş farkından dolayı öğretme süreçlerinde zorluk, kursiyer bulma, gereksiz evrak işi, ulaşım öğretmen ve usta öğreticilerin kendileri açısından önemli buldukları sorunlar olarak belirlenmiştir. Bumin (2009) çalışmasında eğitimcilerin kurslarda özellikle fiziksel koşullar ve araç gereç eksikliği noktasında sıkıntı yaşadıklarını bildirmiştir (Akt: Samancı ve Mazlumoglu 2019: 84).

4.5. Öğretmen ve usta öğreticilere göre yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların nedenlerine ilişkin sonuçlar

Halk eğitimi merkezinde çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde sorunların nedenleri temasına ilişkin görüşlerinin beş kategoriden oluştuğu görülmektedir. Bular, kursiyerler, hayat boyu öğrenme faaliyetleri, eğitim ortamları ders araç-gereçleri, eğitimciler, öğretim programları kategorileridir.

Kursiyerlerle ilgili nedenlere bakıldığında, kursiyer yaş farkları, özel hayatlarındaki sorunlar (maddi imkânsızlıklar, psikolojik sorunlar), kursiyer geçmişte öğrenme durumları, yetişkinlerin geçmişe dayanan tecrübeleri, öğrenilmiş bilginin değiştirilmemesi, yetişkinlerin bilgi birikimlerinin farklı olması, beklenti ve amaçlarının farklı olması, sorumluluklarının farklı olması, amaçlarının farklı olması, eğitim seviyelerinin farklı olması, kursiyer öğrenme, kursiyer, sosyo-ekonomik seveleri gibi birçok katılımcı görüşleri belirlenmiştir. Sorunların nedenleri temasının alt kategorileri incelendiğinde kursiyerlerle ilgili çeşitli durumların yetişkin eğitimi süreçlerinde engelleyici bir faktör olduğu katılımcı görüşlerine dayanılarak söylemek mümkündür.

Eğitim ortamları ders araç-gereçleri sorunları kategorisinde katılımcı görüşleri, atölye donanım eksiklikleri, var alan atölye donanımlarının güncel teknolojilerle yenilenmemesi, (laboratuvar olarak ders materyallerinin yetişkinler için olmaması) yetişkin eğitimi ihtiyaçlarına göre kurs modüllerinin eksik olması veya yetersiz olması şeklindedir. Yaşadıkları sorunların nedenlerin de katılımcıların eğitimciler ile ilgili görüşleri ise, eğitimcilerin yetişkin eğitimi konusunda bilgili olmamaları, eğitimcilerin alanları ile ilgili gelişmeleri takip etmemeleri, iletişim becerileri ve yetişkin eğitimin de öğretme sorunları şeklindedir. Eğitimcilerin bu şekilde görüşleri olmasının nedenlerinden biri yetişkin eğitimi uygulamalarında kursiyerler den kaynaklanan sorunların oldukça yoğun olması diğeri ise çok hızlı bir şekilde yaşanan değişim ve buna paralel olarak da bu değişime eğitimcilerin ayak uydurmada geç kalmalarıdır. Dolayısıyla belirli bir ilgi, amaç, istek ve beklentiyle eğitim süreçlerine katılan kursiyerlerin ihtiyaçlarına cevap vermede eksik kalabildikleri söylenebilir. Öğretim programlarındaki sorunlar modüllerin güncel olmaması ve modüllere verilen süreler olarak belirlenmiştir.

Öğretmen ve usta öğreticiler yetişkin eğitimi süreçlerinde yaşanan sorunların nedenleri olarak hayat boyu öğrenme faaliyetleri ile ilgili görüşleri oldukları tespit edilmiştir. Bu nedenler katılımcı verilerine göre şöyledir. Yetişkin eğitimi faaliyetlerinin tanıtılmaması, yetişkin eğitime nitelik kazandırmama, hizmet içi eğitim faaliyetlerinde hayat boyu öğrenme uygulamalarını kapsayacak eğitimlerin olmamasıdır. Yine yaygın eğitime önem verilmemesi, halk eğitimi merkezlerinin okul olarak görülmemesi ya da algılanmaması, ödenek yetersizliği, eğitim sistemi içinde yer alan ve yetişkin eğitiminde bu kadar aktif olan halk eğitimi merkezlerinin ihmal edilmesi yönünde görüşleri belirlenmiştir.

4.6. Yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların mesleki motivasyona (olumsuz/olumlu) etkilerine ilişkin sonuçlar

Sorunların mesleki motivasyona etkisi iki tema altında olumlu ve olumsuz olarak tonlanmıştır. Olumsuz temasının bileşenleri kursiyer, eğitim ortamlarında donanım ders araç-gereç eksikliği, kurslar iken Olumlu temasının da eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde ve sonucunda kursiyer memnuniyeti, kişisel ve mesleki gelişim şeklindedir. Yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunların mesleki motivasyona olumsuz etkisinin olumlu etkisinden daha fazla olduğu görülmektedir.

4.6.1. Öğretmen ve usta öğreticilerde (lisans) sorunların mesleki motivasyona olumsuz etkileri sonuçları

Öğretmen ve lisans mezunu usta öğreticilerin sorunların mesleki motivasyona olumsuz etkileri görüşleri aynı olduğu görülmektedir. Bunlar, eğitim ortamında yaş ve seviye farkı olması yetişkin eğitiminde yetersiz hissi, kursiyer memnuniyetsizlikleri, kursiyerlerin kursu yarıda bırakmaları, donanım araç-gereç eksikliği ve eksikliklerin zamanında ve yeterli düzeyde tamamlanmaması, kursiyerin kurslara sertifika amaçlı katılmaları, yaş farkından dolayı öğrenmede sıkıntı yaşayanların kursu bırakmaları şeklindedir.

4.6.2. Usta öğreticilerde (genel lise/meslek lisesi) sorunların mesleki motivasyona olumsuz etkileri sonuçları

Lise mezunu usta öğreticilerin yaşanan sorunların mesleki motivasyona olumsuz etkileri görüşleri, kursiyer yaş farkları ve davranışları, yazın görev alamama ve çalışma hayatlarında süreklilik olmaması, her eğitim-öğretim döneminde görev alıp olmayacakları konusunda tedirgin olmaları, eğitim ortamlarından kaynaklanan sorunlar, kurslarını açmak için her eğitim-öğretim dönemi başında kurs yeri bulma sorunları olduğu belirlenmiştir. Yazar ve Lala, (2018) çalışmalarında usta öğreticilerin, işle ilgili gelecek kaygısı taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

4.6.3. Öğretmen ve usta öğreticilerde sorunların mesleki motivasyona olumlu etkileri sonuçları

Sorunların mesleki motivasyona olumlu temasının da öğretmen ve usta öğreticilerin görüşleri incelendiğinde eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde ve sonucunda kursiyer memnuniyeti, kişisel ve mesleki gelişim kategorilerinin yer aldığı görülmektedir. Kursiyerlerin eğitim-öğretim süreçleri ve sonuçlarında aldıkları eğitimden ve kendilerine olan yansımalarından memnun olmaları öğretmen ve usta öğretici mesleki motivasyonuna olumlu yönde etki ettiği söylenebilir. Yetişkin eğitiminde sürekli

yenilenmek kursiyerlere her defasında farklı şekillerde hitap etmek eğitimciler tarafından zorluk olarak görülmemektedir. Aksine bu durumun öğretmen ve usta öğreticilerin mesleki motivasyonlarına olumlu katkı sağladığı görüşü belirlenmiştir.

4.7. Öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri süreçlerinde yaşadıkları sorunlara karşı çözüm önerileri sonuçları

Katılımcıların yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşadıkları sorunlara karşı çözüm önerileri alt kategorileri incelendiğinde en çok vurgulanan önerilerin kursiyer, eğitimcilerin kişisel ve mesleki gelişimleri, öğretim programları, kurumsal tanıtım, öğretme-öğrenme üretim ortamları ders araç-gereçleri şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimi faaliyetleri sürecinde yaşanan sorunlara karşı çözüm önerileri:

- Devamsızlıkların önüne geçecek bir sistem veya yaptırım olmalı.
- Maddî açıdan devamsızlık yapanlar belirlenip kursiyerlere destek sağlanmalı.
- Hayat boyu öğrenme kurumlarında çalışan öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin artması bu eğitim içeceklerinin meslekî içerikli olmalı.
- Eğitimciler alanları ile ilgili gelişmeleri takip etmeli kendilerini güncel tutmalıdırlar.
- Yetişkinlere ders vermeye yönelik eğitim alınmalıdır.
- Yabancı dil eğitiminde yaş gruplarının olması, ayrı sınıflar açılması daha faydalı olacaktır.
- Sabır göstermek, empati kurmak, iletişime açık ve net olunmalı.
- Modüllerin ve kurs sürelerinin güncellenmesi faydalı olacaktır.
- Eğitimler hakkında daha çok ilânlar yapılmalı ve daha fazla kişiye ulaştırılmalı aileler daha bilinçli olmalı, teşvik edilmeli.
- Eğitimcilerin müdür ve idarecilerle belli zamanlarda toplantı yapılarak yaşanan sorunlar ve yapılan eğitimler hakkında bilgi alışverişi yapmaları gerekir.
- Yöneticilerinin meslekî eğitim alan kişilerden seçilmiş olması.
- Atölyelerdeki donanım bakım ve onarımı için teknik personel olmalı.
- Son teknolojiyle eğitim verilmesi için kurumlara destek verilmelidir.
- Sınıflar yetişkin eğitime uygun hale getirilmeli, kaynak araç gereç eksiklikleri tamamlanmalı şeklindedir.

5. ÖNERİLER

Araştırma bulgularına yönelik şu öneriler getirilebilir:

Yetişkin eğitimi kurumlarında görevli olan öğretmenlere mesleki alanlarını geliştirmek için hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Halk Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlere yetişkin eğitimi alanında hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Halk Eğitim Merkezlerinde usta öğretici olarak görevlendirilen eğitimcilere yetişkin eğitimi alanında eğitimler verilebilir.

Yetişkin eğitimi veren kurumlarda fiziksel ve donanımsal eksiklikler çağın şartlarına uygun bir biçimde giderilebilir.

Hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin ulusal ve yerel basın yayın araçlarında yer alan tanıtım ve duyurularını arttırılarak toplumda hayat boyu öğrenme farkındalığı artırılabilir.

Eğitim programları modül ve süreleri bakımından yetişkin, ilgi ve ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılabilir.

Maddi imkânsızlıklardan dolayı kursları bırakmak zorunda olan kursiyerler için ekonomik destek çalışmaları yapılabilir.

Yetişkin eğitiminde hizmet veren öğretmen ve usta öğreticilerin yetişkin eğitimcisi meslek veya genel yeterliliklerini belirlemeye ve değerlendirme çalışmaları yapılabilir.

6. KAYNAKÇA

Akın Kösterilioğlu, M. (2019). Yetişkin Eğitimiyle İlişkili Temel Kavramlar. (Editör: Figen Ereş). *Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 19.

Bilir, M. (2013). Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. (Editör: Ahmet Yıldız ve Meral Uysal) *Yetişkin Eğitimi* İstanbul: Kalkedon Yayınları, 29.

Çelebi, N. (Ed.). (2016). *Küreselleşme ve Mesleki Eğitim (1.Baskı)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Demirkan, Ö. (2019). Türk Eğitim Sisteminde Hayat Boyu Öğrenme Uygulamaları. (Editör: Figen Ereş). *Yetişkin Eğitiminde Hayat Boyu Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 110.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). *Hayat boyu eğitim veya örgün olmayan eğitim özel ihtisas komisyonu raporu*. Ankara.

Doğan, S. ve Varank, İ. (2014). *Türkiyede Yetişkin Öğrenme Profilinin Politika Analizi Kapsamında Değerlendirilmesi*. Ankara.

- Dolanbay, T. (2014). *Hayat Boyu Öğrenme Sürecinde Halk eğitimi Merkezlerinin Yaşadığı Yönetsel Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın.
- Ekiz, D. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (5.Basım)*. Ankara.
- Ereş, F. (Ed.). (2019). *Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme (1.Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaya, E. (2016). *Yaşam Boyu Yetişkin Eğitimi (1.Basım)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keskinkılıç Kara, B. (2019). Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı, Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi. (Editör: Figen Ereş). *Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 95.
- Kocabatmaz, H. (2019). Yetişkin Eğitiminin Tanımı ve Kapsamı. (Editör: Figen Ereş). *Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 1-2.
- Komşu, U. C. (2017). Halk eğitimi Merkezlerinde Görev Yapan Eğiticilerin Yaşamboyu Öğrenme Yeterlikleri: Mersin Örneği. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 10 (1), 121.
- Kurt, İ. (2014). *Yetişkin Eğitimi (1.Basım)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- MEB. (2015). *vizyon-misyon/duyuru/8851*. Aralık 12, 2019 tarihinde <https://www.meb.gov.tr>. adresinden alınmıştır.
- MEB. (2016). *Birimlerimiz*. Aralık 11, 2019 tarihinde <https://hbogm.meb.gov.tr>. adresinden alınmıştır.
- MEB. (2018, Nisan 11). *Duyurular*. Aralık 12, 2019 tarihinde <http://hbogm.meb.gov.tr/>. adresinden alınmıştır.
- MEB. (2018). *Misyon/Vizyon*. Aralık 13, 2019 tarihinde <https://hbogm.meb.gov.tr>. adresinden alınmıştır.
- MEB. (2018). *Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenmenin Önemi*. Aralık Cumartesi, 2019 tarihinde <http://www.hbo.gov.tr>. adresinden alınmıştır.
- Miser, R. (2002). “Küreselleşen” Dünyada Yetişkin Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 56-57.
- Saban, A.ve Ersoy, A. (2017). *Eğitimde Nitel Araştırma Deseni*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sabancı, A.ve Rodoplu, D. E. (2013). Halk Eğitim Merkezlerinin Denetiminde Karşılaşılan Sorunlar. *e-international journal of educational research*, 4 (2), 61-62.
- Samancı, O. ve Ocakçı, E. (2017). Hayat Boyu Öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 712-715.
- Samancı, O. Ve Mazlumoglu, M. (2019). Halk Eğitim Merkezlerinde Çalışan Öğretmen Ve Yöneticilerin Yetişkin Eğitime İlişkin Görüşler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 84.
- Selçuk, M. (2017). *Halk Eğitimi Merkezlerinin Krşılaştığı Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Terzioğlu Barış, E. (2013). Türkiye’nin AB Üyeliği Sürecinde Hayat Boyu Öğrenmede Yetişkin Eğitimcisi Yeterlikleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, (38), 155-156.
- Ünlühisarcıklı, Ö. (2013). Yetişkin Eğitime Gerkiren Nedenler.(Editör: Ahmet Yıldız, ve Meral Uysal). *Yetişkin Eğitimi İstanbul: Kalkedon Yayınları*, 87.
- Vuranok.T. T. (2016). Küreselleşme ve Mesleki Eğitim. (Editör: Nurhayat Çelebi). *Küreselleşme ve Eğitime Yansımaları*.Ankara: Kalkedon Yayınları, 254.
- Yazar, T. (2012). Yetişkin Eğitiminde Hedef Kitle. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7), 22.
- Yazar, T. Ve Lala, Ö. (2018). Halk Eğitim Merkezlerinde Karşılaşılan Sorunların Değerlendirilmesi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 144.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2018). *Sosyak Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11.Basım)* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A., Uysal, M. (Ed.). (2013). *Yetişkin Eğitimi (2.Baskı)*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.